

prof. Anna Twardowska
Akademia Sztuk Teatralnych
im. S. Wyspiańskiego
w Krakowie
Filia we Wrocławiu.

Recenzja

pracy doktorskiej mgr Justyny Dworczyk, w skład której wchodzi dorobek artystyczny i pedagogiczny, monodram pt. "Córcia" oraz praca teoretyczna "Gratyfikacje i frustracje potrzeb artystycznych jako psychologiczny aspekt pracy aktora nad sobą".

Mgr Justyna Dworczyk ukończyła Wydział Aktorski PWSFTviT w Łodzi w 1993r. Po studiach została zatrudniona w Teatrze Dramatycznym w Elblągu, w którym zagrała między innymi Mariannę w "Świętoszku", Siostrę Annę w "Wariacie i zakonnicy", tytułową rolę w "Calineczce". W 1997r. aktorka przeniósła się do Łodzi, gdzie współpracowała z teatrami: Powszechnym, Nowym i Studyjnym. Obok pracy w teatrach (grała role w "Tramwaju zwanym pożądaniem", "Czarodzieju z Krainy Oz", w spektaklu "Kabaret po tamtej stronie"), p. Dworczyk rozpoczęła na Uniwersytecie Łódzkim Podyplomowe Studium Logopedyczne po ukończeniu którego otrzymała dyplom logopedy.

W 1998r.p. Dworczyk podjęła decyzję o zakończeniu kariery artystycznej, przeniósła się do Warszawy i rozpoczęła pracę jako logopeda, ze specjalnością logopedia sceniczna, pracę, która stała się jej pasją, szansą rozwoju i jak się okazało, na którą jest ogromne zapotrzebowanie.

Na początku pracy w Telewizyjnej Agencji Informacyjnej przygotowywała dziennikarzy, prezenterów i reporterów najważniejszych telewizyjnych audycji informacyjnych do egzaminów na kartę mikrofonową, a także do występów na żywo. Równocześnie poszerzała swoją wiedzę na kursach z zakresu treningu w biznesie i administracji, co pozwoliło p. Dworczyk, już jako trenerce biznesu, na wypracowanie własnych metod przekazywania wiedzy z zakresu autoprezentacji i występów publicznych. Współpraca z międzynarodowymi korporacjami, kancelarią Premiera RP, ministerstwami i wyższymi uczelniami, w tym z Uniwersytetem Jagiellońskim, Politechniką Warszawską, Akademią Pedagogiki Specjalnej, gdzie wykładała obok komunikacji interpersonalnej, sofistykę i dialektykę, pozwoliły na zdobycie doświadczenia i było impulsem do uruchomienia w 2009r. własnej firmy szkoleniowej, ze specjalistyczną grupą trenerską, której praca jest oceniana bardzo wysoko.

Mgr Justyna Dworczyk jest w Polsce pionierką edutainmentu, metody łączenia rozrywki z edukacją, która zwiększa efektywność nauczania dorosłych. Umiejętności wyniesione ze studiów aktorskich, które pomagają w tworzeniu formy artystycznej

łączonej z wykładem, są ważnym atutem firmy Dworczyk Training.

Po roku 2012 p. Justyna Dworczyk zainteresowała się psychologią rozwoju osobistego, co zaowocowało podjęciem studiów z zakresu psychoterapii przy Laboratorium Psychoedukacji. Aktualnie jako psychoterapeuta prowadzi zajęcia w Gabinetzie Pomocy Psychologicznej Akademii Teatralnej im. Al. Zelwerowicza w Warszawie, a w latach 2015 do 2017 miała wykłady dotyczące psychologicznych aspektów pracy aktora w PWSFTviT w Łodzi.

Kolejną inwestycją w rozwój własnej wiedzy i umiejętności było rozpoczęcie w 2015r. studiów doktoranckich w Państwowej Wyższej Szkole Filmowej Telewizyjnej i Teatralnej w Łodzi. Pismem z dnia 25 kwietnia 2018r. mgr Justyna Dworczyk zwróciła się do Rady Wydziału Aktorskiego PWSFTviT w Łodzi o przeprowadzenie przewodu doktorskiego z dziedziny sztuk teatralnych. Pracą artystyczną zgłoszoną przez aktorkę była rola Moniki w spektaklu "Córcia", autorstwa Katarzyny Szaulińskiej w reżyserii Iwony Siekierzyńskiej, której premiera odbyła się w Teatrze WARSawy 26 maja 2018r., oraz pracy teoretycznej "Gratyfikacja i frustracja potrzeb narcystycznych jako psychologiczny aspekt pracy aktora nad sobą". Promotorem pracy została prof. dr hab. Julitta Sękiewicz - Kisiel.

Monodram "Córcia" jest debiutem teatralnym Katarzyny Szaulińskiej, (z zawodu psychiatra), napisanym specjalnie dla Justyny Dworczyk, która od dwudziestu lat zawodowo zajmuje się psychoterapią. Temat sztuki będący częścią jej pracy doktorskiej, zawiera treści, które w pracy teoretycznej autorka stawia jako wzorce określonych zachowań, wynikających z zaburzeń depresyjnych, z jakimi psychoterapeutka styka się często w pracy ze studentami szkoły teatralnej. Bohaterką spektaklu jest Monika, aktorka pochodząca z małego miasteczka, w której Matka chciała widzieć lekarkę, a wyboru córki zdecydowanie nie chce zaakceptować. Trudne relacje pomiędzy Moniką i Matką, brak możliwości porozumienia się, uznania i zasłużenia na miłość Matki są dramatem córki. Osobą, która dostrzeża talent w aktorce jest Mona, nauczycielka szkoły teatralnej, mentorka Moniki, ale okazuje się, że ona także chce w niej widzieć kogoś innego - "wielką Monikę Vitti", niespełnioną, aktorską ambicję pani profesor.

Życie Moniki, osoby skupionej na spełnianiu cudzych ambicji i oczekiwań, na staraniu się, aby zyskać potwierdzenie swojej wartości, jest problemem wielu ludzi, nie tylko aktorów, choć w ten zawód jest w oczywisty sposób, wpisana duża doza chęci bycia podziwianym, uznanym i rozpoznawalnym. Tymczasem każda nowa rola niesie ryzyko braku akceptacji co może mieć negatywny wpływ na psychikę aktora. Kolejne niepowodzenia często stają się powodem braku wiary w siebie, zamykania się w samotności i w konsekwencji brakiem możliwości osobistego rozwoju.

Sztuka Katarzyny Szaulińskiej, ma wartką akcję, zawiera wątki komediowe, ale także dramatyczne, na zmianę bawi i wzrusza, a wszystko to dzięki bardzo dobrej grze Justyny Dworczyk. Aktorska świadomość i umiejętności pozwalają jej swobodnie przechodzić z jednej postaci w drugą. Przy pomocy oszczędnych środków wyrazu, zmieniając ekspresję sceniczną, która przenosi się na sposób mowy i brzmienie głosu, wiarygodnie buduje postaci trzech kobiet. Niezwykle interesująco

aktorka przekazuje relacje między Moniką, a jej Matką i pomiędzy nią a Moną - nauczycielką, w jakimś stopniu obdarzającą Monikę uczuciami macierzyńskimi. Recenzenci komplementując grę p. Dworczyk podkreślają, że buduje postaci wiarygodne, a jej gra jest "ciekawa, zaskakująca i elektryzująca".

Oglądając nagranie spektaklu zauważyłam umiejętne nawiązywania kontaktu z widzami, jak skupiona, w napięciu, jest gotowa do „rozmowy”. Pauzy, które znakomicie budują dramaturgię spektaklu, wykorzystuje do zmiany rytmu gry, w naturalny sposób zmiany tematu. Jest równie wiarygodna, pełna napięcia w scenach niemal pozbawionych gestu, jak i w ekspresyjnych, kiedy zdystansowana kpi z siebie, obraca w żart problemy, które były powodem psychicznego cierpienia. Jestem zdania, że zbudowanie roli Moniki, postaci autentycznej i wiarygodnej, to nie tylko umiejętności wyniesione ze szkoły teatralnej, ale także doświadczenia wieloletniej pracy psychoterapeuty, pedagoga, który pomaga studentom pokonywać problemy z jakimi zmagają się wykonując zawód aktora.

W pracy teoretycznej mgr Justyna Dworczyk, aktorka i wykwalifikowana psychoterapeutka szeroko opisuje genezę problemów, które dotyczą aktorów. Jej wykłady dotyczące psychologicznych aspektów pracy aktora, są pomocą odpowiedzi na pytanie kim jestem, jaka i kiedy jestem naprawdę sobą, a kiedy staram się być taką, jaką chcą mnie widzieć inni; czy być autentyczną, odkryć prawdziwe ja, czy ukrywając prawdziwe uczucia, tworzyć fałszywy obraz siebie. Podmiotem dysertacji uczyniła aktora w procesie twórczym, szeroko zajęła się zjawiskiem narcyzmu, które wprawdzie, jak napisała autorka "każdy aktor wydawać się może osobą z wyraźnym rysem narcystycznym", ale bardzo często w środowisku artystycznym ulega ono patologizacji; staje się to przyczyną wewnętrznej pustki, poczucia osamotnienia, któremu towarzyszy brak wiary w swoje możliwości i co za tym idzie frustrację.

Posiłkując się badaniami psychoanalityków, którzy upatrują powstawanie problemu w braku w dzieciństwie miłości rodziców, a także w relatywizacji przez bliskich przykrych doznań dziecka, zmagającego się z aktualnym przeżyciem, autorka pracy pisze, że w przyszłości może to stać się powodem szukania dla siebie miejsca w życiu, które zapewni kompensowanie wczesnodziecięcych potrzeb narcystycznych, bycia kochanym i podziwianym. Tym miejscem bardzo często staje się scena - "miejsce do potwierdzenia swojego istnienia".

Justyna Dworczyk stawia tezę, że nie jest możliwe zaspokojenie potrzeb narcystycznych w teatrze, a środowisko artystyczne wręcz pogłębia traumę, ponieważ publiczność jedynie stwarza iluzję, że obdarza uczuciem aktora, ale te uczucia kończą się razem z oklaskami, z recenzjami, które stają się bezwartościową makulaturą.

W kolejnej części pracy p. magister opisuje rodzaje narcyzmu - zdrowego i patologicznego. Wyjaśnia, jak powstają sytuacje stresogenne, które mogą prowadzić do narcystycznego zaburzenia osobowości. Na przykładzie historii Moniki, postaci powołanej do życia dla potrzeb sztuki, autorka skupia rzeczywiste zachowania, reakcje, jej wewnętrzne konflikty, które wpływają destrukcyjnie na psychikę wrażliwej osoby.

"Narcystyczna skaza", tak określa doktorantka charakterystyczne cechy ludzi, którzy cierpią na nieustający deficyt potwierdzania własnej wartości.

Opisywane przez nią przypadki reakcji i zachowań ludzi obarczonych patologiczną specyfiką narcystyczną związane są z nieustannym tworzeniu takiego obrazu siebie, który zapewnia uznanie i podziw.

Ostatni przykład przytoczony przez p. Dworczyk, dramatyczna historia baletnicy, z filmu "Czarny łabędź", zmagającej się z narcystycznym zaburzeniem osobowości, która pracując nad rolą Niny, ćwiczeniami ponad siłę, które mają zbudować perfekcyjną w wyrazie postać, doprowadza się do szaleństwa a w konsekwencji do samouniżenia.

Szczegółowy opis etapów choroby na jaką cierpiała postać filmowa i wskazania przyczyn jej powstania świadczy o umiejętnościach analitycznych i wiedzy z dziedzin psychologii i psychoterapii.

Aktywność naukowa Justyny Dworczyk, świadcząca o stałym doskonaleniu wiedzy, to udział w międzynarodowych i krajowych konferencjach organizowanych przez Naukowe Towarzystwo Psychoterapii Psychodynamicznej. W okresie ostatnich trzech lat brała udział w pięciu naukowo - szkoleniowych konferencjach. Na Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej "Fotografia i Szaleństwo" (organizator PWSFTviT 2016r.), p. Dworczyk wygłosiła referat pt. "Kto pacjentem, a kto terapeutą w relacji artysta - model?".

W piśmie naukowym Kultura Popularna doktorantka opublikowała artykuł "Jedzenie jako oralna fiksacja czyli filmowe rozważania o miłości i konsekwencjach jej braku". W tym niezwykle interesującym tekście, na przykładzie wybranych scen filmowych, autorka napisała o znaczeniu jedzenia, które nie tylko ma zaspokoić głód ale może także wyrażać uczucia, stany emocjonalne, wpływać na prawidłowy rozwój więzi - znaczenia, które od urodzenia budują naszą psychikę.

Biorąc pod uwagę dzieło na wysokim poziomie artystycznym w postaci monodramu "Córcia" oraz niezwykle cennej refleksji teoretycznej noszącej tytuł 'Gratyfikacja i frustracja potrzeb narcystycznych jako psychologiczny aspekt pracy aktora nad sobą', jestem zdania, że mgr Justyny Dworczyk zasługuje na uzyskanie stopnia doktora w dziedzinie sztuk teatralnych, w dyscyplinie aktorstwo.

prof. Anna Twardowska

Wrocław 14, 06, 2019r.